

GRUNDLAGSUTSKOTTETS UTLÅTANDE 24/2008 rd

Regeringens proposition med förslag till lag om ändring av 25 § i kommunindelningslagen

Till förvaltningsutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 9 september 2008 en proposition med förslag till lag om ändring av 25 § i kommunindelningslagen (RP 107/2008 rd) till förvaltningsutskottet för beredning och bestämde samtidigt att grundlagsutskottet ska lämna utlåtande om ärendet till förvaltningsutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- lagstiftningsråd Eeva Mäenpää, finansministeriet
- chefsjurist Heikki Harjula, Finlands Kommunförbund
- professor Olli Mäenpää
- professor Kaarlo Tuori.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att kommunindelningslagen ändras genom komplettering med ett nytt alternativt sätt att bilda fullmäktige i nya kommuner när en ändring i kommunindelningen träder i kraft mitt under en kommunal valperiod. Alternativen för de kommuner som går samman ska vid sidan av att förrätta nytt val eller slå ihop fullmäktige vara att den nya kommunens fullmäktige bildas av det antal fullmäktigeledamöter valda vid föregående kommunalval som kommunerna kommer överens om. Minst en fjärdedel av fullmäktigeledamöterna ska dock komma från varje kommun som går samman. De ledamöter från varje kommun som ingår i fullmäktige ska bestämmas utgående från sina res-

pektive jämförelsetal i föregående kommunalval.

Lagen avses träda i kraft den 1 januari 2009.

I motiven till lagstiftningsordningen ställs förslaget dels i relation till grundlagens 14 § 2 mom. om kommunalval, dels i relation till 121 § 1 mom. som föreskriver att kommunernas förvaltning ska grunda sig på självstyrelse för kommunens invånare. Enligt motiven kan lagförslaget behandlas i vanlig lagstiftningsordning. Propositionen innehåller ändå sådant som är av betydelse för den kommunala självstyrelsen och därför anser regeringen att grundlagsutskottet lämpligen bör uttala sig om propositionen.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

I 25 § i gällande kommunindelningsslag anges två alternativ för att bilda fullmäktige i en ny kommun i det fall att en ändring i kommunindelningen träder i kraft mitt under en kommunal valperiod. Det ena alternativet är att förrätta nya kommunalval i hela den nya kommunen. Det andra är att de samgående kommunerna kommer överens om att slå samman sina fullmäktige. Det aktuella lagförslaget går ut på att komplettera kommunindelningsslagen med ett tredje alternativ för att ordna med fullmäktiges sammansättning i den nya kommunen i det fall att kommunindelningen ändras mitt under en kommunal valperiod. Enligt det tredje alternativet kan kommunerna komma överens om att deras fullmäktige ska slås samman delvis. I så fall bestämmer fullmäktige i de kommuner som går samman hur många platser varje kommun ska ha i fullmäktige i den nya kommunen. I fullmäktige ska det alltid finnas minst en fjärdedel av fullmäktigeledamöterna från de kommuner som går samman. Vilka ledamöter från varje kommun som ska sitta med i fullmäktige bestäms utifrån deras respektive jämförelsetal i det föregående kommunalvalet.

Lagförslaget är betydelsefullt med tanke på 121 § 1 mom. i grundlagen. Där sägs att Finland är indelat i kommuner, vilkas förvaltning ska grunda sig på självstyrelse för kommunens invånare. Bestämmelsen har också samband med demokratiprincipen i 2 § i grundlagen, som såvitt den gäller den kommunala självstyrelsen avser demokratin i den högsta beslutsprocessen i kommunen (GrUU 23/2001 rd, s. 2/I). I 14 § 2 mom. i grundlagen ingår i sin tur grundläggande bestämmelser om rätt att rösta i kommunalval.

Den kommunala självstyrelsen, som är skyddad i grundlagen, innebär att kommuninvånarna har rätt att bestämma om sin kommuns förvaltning och ekonomi och rätt till förvaltningsorgan som de själva valt (se t.ex. GrUU 37/2006 rd, GrUU 22/2006 rd och GrUU 31/1996 rd).

Lagförslaget medger i princip ingrepp i kommunalvalets resultat mitt under valperioden. Ingreppet grundar sig visserligen på ett explicit och frivilligt avtal mellan fullmäktige i de kommuner som ska gå samman. Genom en bestämmelse i lagen garanteras det dessutom att minst en fjärdedel av fullmäktigeledamöterna från de kommuner som går samman alltid finns med i det nya fullmäktige. Vilka ledamöter som kommer med i det nya fullmäktige bestäms i sin tur utifrån deras respektive jämförelsetal i det föregående kommunalvalet. Arrangemanget är alltid tillfälligt och kortvarigt och därför ser utskottet inte att bestämmelsen skulle vara ett problem med tanke på grundlagen. Att den dessutom placeras i ett 3 mom. i 25 § i kommunindelningsslagen visar bara att det primära alternativet, som bäst garanterar fullmäktiges regionala och politiska representativitet i kommuner som går samman mitt under valperioden, är att förrätta nya val i den nya kommunen i enlighet med paragrafens 1 mom.

Utlåtande

Grundlagsutskottet föreslår

att lagförslaget kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Helsingfors den 22 oktober 2008

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Kimmo Sasi /saml
vordf. Jacob Söderman /sd
medl. Tuomo Hänninen /cent
Ulla Karvo /saml
Kimmo Kiljunen /sd
Esko Kiviranta /cent
Elisabeth Naucclér /sv

Mikaela Nylander /sv
Veijo Puhjo /vänst
Tapani Tölli /cent
Tuulikki Ukkola /saml
Antti Vuolanne /sd
ers. Outi Alanko-Kahiluoto /gröna
Johannes Koskinen /sd.

Sekreterare var

utskottsråd Risto Eerola.